
CONTRIBUTION TO CHILDREN'S LITERATURE'S PROGRESS OF NONGOVERNMENTAL ORGANIZATIONS IN OUR COUNTRY: EXAMPLE OF ÇOCUK VAKFI

ÜLKEMİZDE SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ ÇOCUK EDEBİYATININ GELİŞİMİNE KATKILARI: ÇOCUK VAKFI ÖRNEĞİ

Fahri TEMİZYÜREK¹ & Muhammet Raşit MEMİŞ²

ABSTRACT

Tanzimat reform era is being accepted as beginning of children's literature in our country while it was emerged earlier period in the West. In order to develop this literature healthfully that may be said relatively new field, it is necessary that educators, academicians, writers of children's book and those concerned should work together consciously and systematically. It has not been come a long way in developing of children's literature until today in Turkey because of working independent of each other. About solving this issue, non-governmental organizations which have power to gather unrelated people and organization and can create public opinion, come to the front. In this paper, *Çocuk Vakfı*, one of few non-governmental organizations carrying out works to improve children's literature in our country, is handled, aims and activities related to children's literature are mentioned and contributions of these activities to the progress of children's literature are tried to be evaluated.

Key Words: Children's literature, Çocuk Vakfı, non-governmental organizations.

ÖZET

Batıda daha erken dönemlerde ortaya çıkan çocuk edebiyatının ülkemizdeki başlangıcı Tanzimat dönemi olarak kabul edilmektedir. Nispeten yeni bir alan sayılabilecek bu edebiyatın sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi için eğitimciler, akademisyenler, çocuk kitabı yazarları ve diğer ilgililerin bilinçli ve sistemli bir şekilde birlikte çalışmaları gerekmektedir. Çocuk edebiyatının geliştirilmesi konusunda ülkemizde genellikle birbirinden bağımsız şekilde hareket edildiği için bugüne kadar büyük mesafeler kat edilememiştir. Bu sorunun çözümü noktasında birbirinden bağımsız kişileri ve kurumları bir araya getirme gücüne sahip, toplumda kamuoyu yaratabilen bir unsur olan sivil toplum kuruluşları öne çıkmaktadır. Bu çalışmada ülkemizde çocuk edebiyatının gelişimi için çalışmalar yürüten az sayıdaki sivil toplum kuruluşlarından biri olan *Çocuk Vakfı* ele alınmış, *Çocuk Vakfı*'nın amaçlarına ve çocuk edebiyatını ilgilendiren faaliyetlerine yer verilerek bu faaliyetlerin çocuk edebiyatının gelişimine katkıları değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, Çocuk Vakfı, sivil toplum kuruluşları.

---

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, e-posta: fahri@gazi.edu.tr

² Arş. Gör., Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı. e-posta: muhammet.memis@omu.edu.tr

Giriş

Çocuk edebiyatı, temel kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve çocuk gerçekliğini yansıtan; ölçüde, dilde, düşüncede ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın biçimde ve içtenlikle gerçekleştiren çocuğa okuma alışkanlığı kazandırması yanında edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Şirin, 2007).

Sever'e göre ise çocuk edebiyatı, erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2003:9). Çocuk açısında ise edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici, ruha canlılık veren, yaşama gücünü artıran, hayatı keşfe yardım eden, bir rehberlik kaynağı, yaratıcı etkinlikleri teşvik eden, güzel bir dildir (Oğuzkan, 2006: 6-7).

Çocuk edebiyatının genel amacı çocuklara duyma ve düşünme sorumluluğu vererek onların duyarlılığını işletmek, beğeni düzeylerini yükseltmek, düşünce yetilerini geliştirmek; temel sorumluluğu çocuklara dilin ve resmin olanaklarıyla kurgulanmış yeni yaşantılar sunmaktır (Sever, 2006: 41) Bu edebiyatın en önemli işlevi çocuğun psikolojisine yani ruhsal gelişimine katkıda bulunmasıdır.

Çocuk edebiyatı 17. yüzyılın başlarında, çocukluk döneminin özel bir dönem olarak görülmesi ve çocukların kendilerine özgü ihtiyaçlarının olabileceğinin fark edilmesiyle ortaya çıkmıştır. Çocuk edebiyatının genel edebiyattan ayrılarak edebiyatın ayrı bir kolu olarak gelişmesinde ise özellikle çocukluk dönemi ve çocuk eğitimi ile ilgili bilimsel çalışmaların artması önemli bir rol oynamıştır. (Tüfekçi Can, 2012: 17)

Batıda 17. yüzyılda ortaya çıkan çocuk edebiyatı çalışmaları Türkiye'de ancak Tanzimat'tan sonra, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren görülmeye başlanmıştır. Bu sahada verilen ilk örnekler ne yazık ki pedagojik ölçülerde değildir. Türkiye'de pedagoji ile ilgili araştırmalar hız kazandıkça çocuklar için ayrı eserler yazmanın önemi anlaşılmaya başlanmış özellikle Dünya Çocuk Yılı olarak ilan edilen 1979'dan sonra çocuklar için yayımlanan eserlerin sayısında dikkat çekici bir artış olmuştur (Sınar, 2011: 595).

Türkiye'de çocuk edebiyatının müstakil bir alan olarak yeni olması birtakım sorunları da beraberinde getirmektedir. Çocuk edebiyatı alanının sınırlarının net bir şekilde çizilememesi, çocuk edebiyatı ürünlerinden beklentilerin sürekli değişmesi, çocuk edebiyatının amaçlarının tam olarak saptanmaması bu sorunlardan bazılarıdır. Şirin'e göre çocuk edebiyatının öncelikli sorunu çocuk edebiyatı kültürünü özümsemiş yazar-sanatçı sorunudur (Şirin, 1993:

98). Çıkla (2005) Çocuk edebiyatı alanında Türkiye’de ihmal edilen konulardan üçünün “henüz çocuk edebiyatı ana bilim dalının kurulmayışı, çocuk edebiyatı kütüphanesiyle araştırmacılara hizmet veren bir çocuk edebiyatı enstitüsünün olmayışı ve kapsamlı bir Türk çocuk edebiyatı tarihi kitabının yazılmayışı” olduğunu ifade etmiştir (Çıkla, 2005: 89-92). Çocuk edebiyatı alanındaki bir başka sorun çeviri eserlerdir. Telif ücreti ödemeyen yayıncılar çeviri eserlere yönelmişlerdir. Hiçbir denetimden geçmeyen bu kitaplarda sıklıkla çeviri hatalarına, anlatım bozukluklarına, yazım ve imla hatalarına, resim ile içerik uyumsuzluğuna rastlanmaktadır. Bunlardan başka çocuk edebiyatı alanında üretilmiş nitelikli çocuk kitabı sayısının azlığı, kitapların maliyet sorunları, ailelerin kitap seçimindeki bilinçsizliği, çocuk edebiyatı yazar ve çizerlerinin yeterince desteklenmeyişi, gençleri bu alanda kitap yazmaya yönlendirme ve teşvik etmede yetersizlik vb. diğer sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bahsedilen sorunların çözümü ve çocuk edebiyatının gelişimi için eğitimciler, edebiyatçılar, akademisyenler, bazı kurum ve kuruluşlar birçok çalışma yapmaktadır. Çocuk edebiyatı alanında çalışmalar yürüten bu kuruluşlardan birisi de *Çocuk Vakfı*’dır. *Çocuk Vakfı* adından da anlaşıldığı üzere bir sivil toplum kuruluşudur ve yalnızca çocuk edebiyatı alanında değil bir sivil toplum kuruluşunun faaliyet gösterebileceği çocukla ilgili her konuda çalışmalar yapmak üzere kurulmuştur.

Bu çalışmada sivil toplum kavramı, sivil toplum kuruluşları ve bunların işlevleri hakkında bilgi verilmiş, çocuk edebiyatı alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarına değinilerek bu kuruluşlardan biri olan *Çocuk Vakfı*’nın amaçlarına, çocuk edebiyatını ilgilendiren faaliyetlerine yer verilmiş ve bu faaliyetlerin çocuk edebiyatına katkıları değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Yöntem

Nitel bir araştırma olan bu çalışma tarama modeline göre tasarlanmıştır. Tarama modelinde Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun biçimde gözleyip belirleyebilmektir. (Karasar, 2008: 77). Çalışmanın verilerinin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile birlikte de kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 217).

Sivil Toplum Kavramı

Sivil toplum, modern doğal hukuktan başlayıp Cicero'nun "societas civilis" fikrinden geçerek klasik felsefeye ve hepsinden önce de polis anlamında kullanıldığı Aristoteles'e kadar geriye götürülebilen bir kavramdır (Keane, 1993;47). Kavramın ilk klasik versiyonunu tanımlayan Aristoteles, sivil toplumu, yasalarla belirlenmiş kurallar sistemi içindeki özgür ve eşit kabul edilen yurttaşların bir siyasal toplumu olarak adlandırmıştır (Tosun, 2001;30).

Çağdaş anlamıyla sivil toplum; gönüllü, kendini üreten, kendini destekleyici, devletten özerk ve belirlenmiş bir dizi kurallardan oluşan yasal bir düzene bağlı, örgütlü toplumsal yaşamın bir alanıdır. O, genelde, kendi çıkarlarını, hırslarını ve ideallerini ifade etmek, bilgi alışverişinde bulunmak, karşılıklı hedeflerini başarmak, devletten isteklerde bulunmak ve devlet kurumlarını sorumlu tutmak için bir kamu alanında ortak bir biçimde hareket eden yurttaşları içerdiğinden 'toplum'dan farklıdır (Yıldırım, 2003;227).

Sivil toplum; bireysel özgürlüklerin ve temel hakların korunduğu, gönüllülük esasında örgütlenmenin asıl olduğu, toplumun kamusal alanda devlet politikalarını denetleyip yönlendirebildiği, farklılık içinde bütünleşmeye imkân tanıyan, vatandaşlık bilincine dayanan bir gelişmişlik düzeyidir, şeklinde tanımlanabilir.

Sivil Toplum Kuruluşları

Türkçede Sivil Toplum Kuruluşu olarak anılan kavram, İngilizcede non-governmental organizations anlamıyla katılım veya temsilen hükümete dâhil olmayan doğal ve yasal şahıslar tarafından yaratılan hükümet dışı örgütler şeklinde ifade edilmektedir.

Sivil toplum kuruluşları (STK) belirli mekân ve zamanda bilgiye dayanarak teşhis edilen bir amacı ya da ihtiyaçlar demetini karşılamayı amaç edinen kâr amacı gütmeyen hizmet veren böylece de kamunun yönetimine katılan kuruluşlardır (Kuçuradi,1998: 25). STK'lar devletin hukuki, ticari, idari ve kültürel organlarının dışındaki alanlarda dernek, vakıf, sivil girişim, platform gibi yapılarla faaliyet göstermektedirler (Duman, 2003: 365). STK'ların ortak amacı toplumu etkilemek, geliştirmek ve bu gelişimin gerçekleştirilmesinde toplumsal destek sağlamaktır. Sivil toplum örgütleri günümüzde kalkınma, sağlık, barış, nüfus planlaması, eğitim, sosyal yardımlaşma, insan hakları, barış gibi bir birinden farklı konuda faaliyet göstermektedir. Devlet yönetimi dışında kalan ve sivil toplum açısından etkin bir paydaş olan sivil toplum kuruluşları, sadece toplumun faydası için çalışan ve hiçbir kar amacı gütmeyerek birçok işlevi tek başına üstlenmektedir (Selamoğlu, 2008: 24). Ülkemizde STK'lar dernek, vakıf, sendika ve mesleki kuruluş şeklinde örgütlenmiştir. STK'lar özerktir, kar amacı gütmeyenler, bir vizyona ve ideale sahiptir, şeffaftır ve STK'larda gönüllülük esastır. Bu özellikleri taşımayan örgütlenmeler STK olarak nitelendirilemez.

STK'ların tespit edilmiş işlevleri farklı kaynaklarda şu şekilde ifade edilmektedir (Noyan, 2007: 22, Selamoğlu, 2008: 24, Kara, 2011: 54, Güneş, 2014):

- Kamuoyu oluşturmak yolu ile bireylerin taleplerinin dile getirilmesine yardımcı olmak.
- Çoğulcu bir toplum yapısının oluşmasını sağlamak amacıyla piyasadaki metalaşmaya ve egemen piyasa değerlerine karşı dengeleyici bir unsur olmak.
- Kendi içlerinde oluşturacakları katılımcı ve çoğulcu bir kültürle beslenmiş ve aynı zamanda yönetim deneyimi de edinmiş bireylerin yetişmesini sağlamak.
- Pilot projeler üretmek, bu projelere kaynak bulmak ve bu projeleri uygulamaya geçirmek yoluyla eğitim, sosyal refah ve istihdam konularında paralel ya da alternatif sorumluluklar alabilmek.
- Toplumsal sorunlar için çözümler üretmek ve bunları uygulamaya koymak,
- Demokratik bir yönetim anlayışının oluşmasında etkili olmak,
- Bireylere menfaatlerini savunmaları için geniş bir platform sunmak,
- Çevre sorunları, kirlilik, küresel ısınma gibi tüm dünyayı etkileyen konularda örgütlenerek, sorunlara çözüm aramak,
- Bireyler arasında iş bölümünün oluşmasını sağlayarak, üyelerin tek başlarına elde edemeyecekleri bilgileri grup aracılığı ile elde etmesini sağlamak,
- Dergi, radyo, kitap, televizyon gibi araçlarla vatandaşları uyarmak ve bilinçlendirmek,
- Doğal afet ve benzeri olağanüstü durumlarda halka en kısa zamanda ulaşarak gerekli yardımı sağlamak
- Sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlara ilişkin destek kampanyaları başlatarak bunların yürütülmesinde önderlik etmek.
- Kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak projeler yapmak, akademik çevreyle birlikte aydınlatıcı kongre, konferans, seminer, toplantı gibi aktiviteler gerçekleştirmek.
- Ülkenin öncelikli hedeflerine ulaşmasında kamuoyu desteği sağlamak için medya vb. iletişim araçlarıyla gündem oluşturmak. Yayın ve yayımlar yapmak.
- Uluslararası gönüllü kuruluşlarla belirli bir konuda ittifak yaparak insanlık ve tabiat yararına çalışmak.
- Yurt içi ve yurt dışı fon ve desteklerden yararlanmak için araştırma ve geliştirme merkezi kurarak sürekliliğini sağlamak.

Çocuk Edebiyatı Alanında Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil toplum kuruluşlarının faaliyet gösterdiği alanlardan birisi de eğitim ve çocuktur. Bu alandaki STK'lar kuruluş amaçlarına göre çeşitli (Anne ve çocukların eğitilmesini amaçlayanlar, yardıma muhtaç çocukları korumak için kurulanlar, çocuk sağlığı konusunda yardım ve bilinçlendirme amaçlı kurulanlar vb.) konularda özelleşerek bu doğrultuda hizmet vermektedir. Çocuklar bir toplumun geleceğini oluştururlar. Sağlıklı bir toplum oluşturmakta çocukların eğitimi en öncelikli konudur. Sivil toplum kuruluşlarının temel amaçları düşünüldüğünde çocukların eğitimi ve her açıdan gelişimini etkileyen tüm unsurlar, STK'ların bu alanda aktif olmasını gerektirmektedir. Çocuk edebiyatı ürünleri çocukların

ruhsal ve zihinsel gelişimine doğrudan katkı sağladığı için çocuk edebiyatı sahasında sivil toplum kuruluşlarının rol alması doğaldır. Bu alanda faaliyet gösteren sivil toplum örgütleri ve bunların kuruluş tarihleri şöyledir: *Çocuk Vakfı*(1990), *Çocuk Yayınları Derneği* (1994), *Çocuk Edebiyatçıları Derneği* (2002), *Çocuk ve İlgeneçlik Kültürü ve Edebiyatı Derneği* (1999), *Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı* (2007), *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazarları Birliğı* (2013).

Tespit edilen bu STK'ların kuruluşları çok eskiye dayanmamaktadır ve sayıları istenilen seviyede değildir. Çıkla (2005: 104) bu STK'ların Türkiye çapında kendilerini tanıtmak, yoğun bir faaliyet programına sahip olmak ve çocuk edebiyatı ile ilgili gerçekleştirdikleri faaliyetlerle hatırı sayılır bir gündem oluşturmak noktasında başarısız olduklarını belirtmektedir. Çıkla'nın tespitinden bu yana geçen zamanda çocuk edebiyatı alanında iki tane daha sivil toplum örgütü kurulmuş fakat *Çocuk Vakfı*'nın dışında STK'ların içinde bulunduğu durum pek değişmemiştir. Bu alanda öncü bir kuruluş olan *Çocuk Vakfı*'nın incelenmesi hem var olan hem de yeni kurulacak STK'lara örnek olması bakımından önem arz etmektedir.

Çocuk Vakfı

Çocuk vakfı Mustafa Ruhi Şirin tarafından 3 Aralık 1990 yılında İstanbul'da kurulmuş ve 13 Şubat 1991'de 20785 sayılı resmi gazetede yayınlanmıştır.

13 Şubat 1991 — Sayı : 20785 RESMİ GAZETE Sayfa : 59

Vakıflar Genel Müdürlüğünden :

Vakfın Adı : Çocuk Vakfı

Vakfın Kurucuları : Mustafa Ruhi Şirin

Vakfın İkametgahı : İstanbul

Tescil Kararını Veren Mahkemenin Adı Karar Tarihi ve Nosu : Bakırköy 8. Asliye Hukuk Mahkemesinin 3/12/1990 gün, E: 1990/1058, K: 1990/186 sayılı kararı.

Vakfın Amacı : Çocuğun sosyal, kültürel ve eğitim bakımından gelişmesine katkıda bulunmak, okul öncesi ve okul çağı çocuklarının sorunlarına yardımcı olacak araştırmaları yapılmasına ortam hazırlamak beden ve ruh sağlığının kazanılmasında özel ilgili gerektiren çocuklara yönelik çalışmalara öncülük etmek çocuğa yönelik dil, sanat ve edebiyatın oluşmasında sanat ve edebiyat çevrelerini çocuğa uyandırmaktır.

Vakfın Mal Varlığı : 10.000.000,— TL. nakit, İzmir İli Uzundere mevkinde pafta 4, parsel 151'de kayıtlı 12060 m² arsanın Mustafa Ruhi Şirin'e ait 439/12060 hissesi.

Vakfın Organları : Yönetim Kurulu

Türk Medeni Kanununa göre kurulan Vakıflar Hakkındaki Tüzüğün 13. maddesi gereğince ilân olunur.

2151 / 1-1

Çocuk Vakfı'nın Amaçları

"Bir çocukta bütün çocukları düşünmek" felsefesini benimseyen *Çocuk Vakfı*'nın amaçları resmi gazetede ve vakfın internet sitesinde şöyle belirtilmektedir:

- Çocuğun sosyal, kültürel ve eğitim bakımından gelişmesine katkıda bulunmak,
- Çocukluk çağlarının evreleri dikkate alınarak programlar geliştirmek,
- Çocuk psikolojisi, sağlığı, eğitimi alanlarında ortaya çıkan verilerin ışığında okul öncesi ve okul çağı çocuklarının sorunlarına yardımcı olacak araştırmaların yapılmasına ortam hazırlamak,
- Aile, çocuk, okul ve çevre ilişkilerinin düzenlenmesinde benzer kurum ve kuruluşlarla işbirliğini sağlamak,
- Beden ve ruh sağlığının kazanılmasında özel ilgi gerektiren çocuklara yönelik çalışmalara öncülük etmek,
- Çalışan çocukların sorunlarına sosyal açıdan çözümler sağlayıcı öneriler geliştirmek,
- Aile ve çocuk konulu sosyal araştırmaların sonuçlarını kamuoyuna duyurmak,
- Çocukları olumsuz yönde etkileyen uyarıcılar karşısında koruyucu tedbirler almak; çocuk haklarının savunulmasında ısrarlı ve kararlı olmak.
- Çocuklarımızın sevgi ortamı içinde büyümelerini temin etmek amacıyla ailenin değerini benimsetici çalışmaları özendirmek,
- Çocukları toplum gerçeklerinden soyutlamadan, yaşadıkları dünyanın bilincine ulaşmalarına yardımcı olmak,
- Çocukların kardeşliği inancından hareketle, çocuğa felsefe ile bakmanın yeni ufuklar açabileceğini evrensel çocuk politikasını temeli kabul etmek,
- Çocuğa yönelik dil, sanat ve edebiyatın oluşmasında sanat ve edebiyat çevrelerini çocuğa uyandırmak,
- İçinde yaşadığı toplumun değerlerine saygılı, bütün insanlığa şefkatle bakabilen, ideal ahlakı özümsemiş, sağlam karakterli, insanlığa hizmet etmeye kararlı, ruh zenginliğine ulaşmış, erdemli kuşakların yetiştirmek.

Çocuk Vakfı'nın Faaliyetleri

Çocuk Vakfı kuruluş amaçları doğrultusunda kongreler düzenlemiş, kitaplar yayınlanmış, yardım kampanyaları oluşturmuş, raporlar hazırlamış, çeşitli konularda hükümete çağrılar yapmıştır. Bu açıdan bakıldığında yirmi dört yıllık bir geçmişe sahip olan *Çocuk Vakfı*'nın kurulduğu tarihten bu yana gerçekleştirmiş olduğu bütün faaliyetlere tek tek yer vermek mümkün olmadığından çalışmanın konusu çerçevesinde vakfın çocuk edebiyatını doğrudan etkileyen faaliyetlerinden bahsetmenin yerinde olacağı düşünülmüştür. *Çocuk Vakfı* çocuk edebiyatı alanındaki çalışmalarını gerçekleştirmek üzere kendi bünyesinde *Çocuk Edebiyatı Okulu* ve *Karagöz ve Kukla Okulu*'nu kurmuştur.

1. Çocuk Edebiyatı Okulu

Çocuk Vakfı bünyesinde Nisan 1991'de kurulan *Çocuk Edebiyatı Okulu*'nun amaçları şu şekildedir:

- Okuma alışkanlığı becerisi kazanmış bireyler yetiştirmek amacıyla okul öncesi, çocuk ve ilköğretim edebiyatı kültürünün yaygınlaştırılması için örgün ve yaygın eğitimde

edebiyat ve sanat değeri olan nitelikli kitaplardan yararlanılması yönünde bilimsel araştırmaların yapılması ve desteklenmesi,

- Sesli, görüntülü ve basılı yayın yanında çocuğa, anne-babaya ve öğretmene yönelik kılavuz kitaplar, dergiler ve raporların hazırlanması ve yayımlanması,
- Çağdaş okul öncesi, çocuk ve ilköğretim edebiyatımıza yeni isimler kazandırmak amacıyla yazar, çizer ve yayıncıları özendirici çalışmaların gerçekleştirilmesi,
- Çeviri çocuk edebiyatı sorunlarının çözümüne katkı verilmesi,
- Türk okul öncesi, çocuk ve ilköğretim edebiyatının dünya dillerine çevrilmesi için proje hazırlanması ve yürütülmesi,
- Şehir ve ülke ölçekli sosyal ve kültürel sorumluluk projeleri, okuma alışkanlığı programları ve etkinlikleri düzenlenmesi,
- Okul öncesi, çocuk ve ilköğretim edebiyatı kültürünün bütün bileşenlerine yönelik atölye çalışmaları, seminer, sergi, fuar, kurultay, ulusal ve uluslararası kongre düzenlenmesi,
- Bebek, Okul Öncesi, Çocuk ve İlköğretim Edebiyatı Kütüphanesi'nin ve arşivinin kurulması.

Çocuk Edebiyatı Okulunun bu amaçlar doğrultusunda gerçekleştirdiği etkinlikler şöyledir:

Edebiyat Buluşmaları: Edebiyat buluşmaları çocuk edebiyatı kültürünü yaygınlaştırmak amacı ile yapılmış ve okullarda kitap okuma saatleri, şiir günleri, çocuk edebiyatı söyleşileri, çocuk yazarları ve çizerleri ile buluşmalar, imza günleri, çocuk edebiyatı konulu konferanslar, paneller ve kitap sergileri düzenlenmiştir.

Edebiyatçıların Buluşmaları: Buluşmalara çocuk yazar ve çizerleri, çocuk edebiyatı uzmanları, çocuk ve gençlik kütüphanesi yöneticileri, çocuk medyası ilgilileri, çocuk yayınevleri editörleri, çocuk dergileri yönetmenleri, çocuk edebiyatı eleştirmenleri katılmış, bu etkinliklerde çocuk edebiyatı gündemleri tartışılmıştır.

Çocuk ve İlköğretim Edebiyatı Buluşmaları: Buluşmalara çocuk ve ilköğretim kitabı yazarları, çocuk kitabı çizerleri, araştırmacılar, eleştirmenler, editörler, yayıncılar ve üniversite öğrencileri katılmış, bu etkinliklerde çocuk ve ilköğretim edebiyatı gündemi ve sorunları değerlendirilmiş, sergiler açılmıştır.

“Okuyan Şehir Sakarya” projesi kapsamında okuma alışkanlığı kültürü adlı seminer düzenlenmiş, akademisyenler uzman öğretici olarak üniversite öğrencilerine ders vermiş, çocuk ve gençlik yayınları fuarı yapılmış, imza günleri organize edilmiş, yazarlarla öğrencilere söyleşilerde buluşturulmuş ve okuma saatleri gibi bir dizi etkinlik gerçekleştirilmiştir.

“Türk Çocuk ve İlköğretim Edebiyatının Dünya Dillerine Çevrilmesi Projesi” geliştirilmiş bu kapsamda 61 kitap farklı dillere çevrilerek yayımlanmıştır.

“Öykülerimizi Yazalım Öykülerimizi Resimleyelim” adlı atölye çalışması düzenlenmiştir. Bu etkinlikte öykünün oluşum evreleri ve öykülerin nasıl yazılabileceği kitap yazarları ve

çizerleri tarafından çocuklara anlatılmıştır. Daha sonra çocukların yazdığı öykülerden yedi tanesi seçilerek resimli çocuk kitabı olarak hazırlanmıştır.

“Masalımı Yazar mısın?” adlı atölye çalışması düzenlenmiştir. Bu etkinlikte çizerlerin önceden hazırladığı masal kurgulu resimler çocuklara verilmiş ve masal yazmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

“Çocuklarla Karne Tatili Buluşmaları” adlı etkinlik çerçevesinde öykü ve şiir yazma etkinlikleri düzenlenmiştir.

Çocuk Edebiyatı Okulu'nun internet sitesinde “Çocuk Edebiyatı Ders Notları” başlığı altında yerli ve yabancı birçok akademisyenin ve yazarın çocuk edebiyatı alanında yapmış olduğu çalışmalarla ilgili kaynaklar yer almaktadır. Yine bu çerçevede “99 Soruda Çocuk Edebiyatı” adlı bir kitap hazırlanmıştır.

2. Karagöz ve Kukla Okulu

Çocuk Vakfı bünyesinde Ekim 1994'te kurulmuş *Karagöz ve Kukla Okulu*'nun amaçları şunlardır:

- Karagöz ve kukla sanatlarının öğretilmesi, sevdirmesi, incelenmesi, araştırılması, geleneğine uygun biçimde yenilenmesi, geliştirilmesi ve yaşatılması için uygulamalı seminerler ve tasvir yapımı kursları düzenlenmesi,
- Karagöz ve kukla araştırmaları kütüphanesi ve müzesinin kurulması, yaşayan sanatçıların desteklenmesi,
- Karagöz ve kukla kültürüyle ilgili sesli, görüntülü, basılı yayın yapılması, bu alanda özendirici yarışmalar ve etkinlikler düzenlenmesi ve ödüller verilmesi.

Bu amaçlar doğrultusunda *Karagöz ve Kukla Okulu* bir ders programı hazırlamış İstanbul/Nişantaşı'nda 1997 Aralık ve 1998 Mart ayları arasında “Karagöz Atölyesi, Kültür Dersleri, Tasvir Yapımı ve Uygulama ve Karagöz Oynatımı” başlıkları altında 45 ders verilmiştir. Dersleri tamamlayanlar için bir diploma töreni düzenlenmiştir. Ayrıca derslere katılan kişiler tarafından bir sayılı Karagöz Gazetesi çıkarılmıştır.

3. Yayınlar

Çocuk Vakfı'nın çocuk edebiyatının gelişimine etki eden en önemli çalışması olarak hazırlamış olduğu yayınlar gösterilebilir. *Çocuk Vakfı* yayınlarını “Resimli Masal Dizisi, Çocuk Edebiyatı Dizisi, 99 Soruda Çocuk Dizisi, Aile Dizisi, Kültür Dizisi, Çocuk Radyosu Dizisi ve Kongre Yayınları” şeklinde sınıflandırmıştır.

Resimli Masal Dizisi'nde 11, Çocuk Edebiyatı Dizisi'nde 25, Aile Dizisi'nde 1, Kültür Dizisi'nde 1, Çocuk Radyosu Dizisi'nde 7 ve 99 Soruda Çocuk Dizisi'nde 8 adet kitap bulunmaktadır.

4. Diğer Çalışmalar

Çocuk Vakfı çocukla ilgili çeşitli konularda birçok rapor hazırlamıştır. Bunlardan çocuk edebiyatı ile ilgili olanlar şöyledir:

Okuyan Türkiye Projesi Raporu (2003): Bu raporda okuma sorununun kültürümüz açısından taşıdığı sarsıcı boyutları ana hatlarıyla ortaya koymak amaçlanmış ve bir kültür politikası inşasında katkılar sağlayabilecek yaklaşım ve önerileri belirtilmiştir.

Türkiye'nin Okuma Alışkanlığı Karnesi (2006): Niçin okumuyoruz? Okuyan bir toplum haline nasıl gelebiliriz? soruları çerçevesinde sorunun fotoğrafının çekilmesine katkı vermek amacıyla bir karne hazırlanmıştır. Bu doğrultuda çocuk ve yetişkin özneler yanında aile, okul, öğretmen, çevre ve medya ilişkisini yansıtan araştırmalardan hareketle somut bilgiler, raporlar ve buna bağlı olarak, öğretmen ve alanın uzmanlarının görüşleri neticesinde yapılan değerlendirmeler karneye yansıtılmıştır.

100 Temel Eser Raporu (2010): 100 Temel Eser genelgelerinin belirlediği okuma alışkanlığı kazandırmak amacının ve işlevinin ne ölçüde gerçekleştiğinin okul uygulamaları, çocuk, öğretmen, veli yanında eğitim bilimci, yazar ve eğitim kuruluşlarının görüşleri ile bu konuda yapılan araştırma sonuçlarına göre sınanması, ortaya çıkacak değerlendirmenin Millî Eğitim Bakanlığı'na bildirilmesi ve kamuoyuyla paylaşılması amacıyla hazırlanmıştır.

Çalışmaların Çocuk Edebiyatının Gelişimine Katkıları

Çocuk Vakfı'nın çocuk edebiyatını ilgilendiren faaliyetlerinin çocuk edebiyatı ürünlerine dair farkındalık oluşturmak, çocuklara okuma alışkanlığı kazandırmak, yeni çocuk edebiyatı yazarları yetiştirmek ve nitelikli çocuk edebiyatı ürünleri hazırlamak ekseninde gerçekleştirildiği söylenebilir.

Bu çalışmaların en önemli sonuçlarından biri toplumda çocuk edebiyatına karşı bir duyarlılık oluşturmuş olmasıdır. Edebiyat buluşmaları etkinlikleri çerçevesinde çocuk edebiyatı ürünlerini üretenler, yayanlar, inceleyenler ve bunların hedef kitlesi olan çocuklar bir araya gelmiş, bütün taraflar birinci elden sorunlarını, beklentilerini, isteklerini belirtme imkânı bulmuştur. Yine "Okuyan Şehir Sakarya" projesiyle bütün bir şehirde ve medya aracılığıyla da tüm Türkiye'de çocuk edebiyatı ile ilgili gündem oluşturulmuş, okur, aydın, yazar, akademisyen, öğretmen ve öğrenciler bir araya gelme fırsatı yakalamışlardır.

Çocuk edebiyatının en önemli sorunlarından biri nitelikli çocuk yayınlarının yeterli olmamasıdır. Bu sorunun çözümü için *Çocuk Vakfı* çocuk edebiyatı üreticilerinin desteğini alarak birçok kitap ve sesli kitap yayımlamıştır. Bu kitaplar gerçekleştirilen faaliyetler

vesilesiyle tespit edilen sorun ve ihtiyaçları da dikkate alarak hazırlandığı için önemlidir. Kitaplar bilinçli yazar ve çizerler tarafından hazırlandığı ve uzman kişilerin incelemesinden geçtiği için nitelikli çocuk kitabı sorununun giderilmesine katkı sağlamıştır. Çocuk Vakfı'nın yayın anlamında bir diğer katkısı da Türk çocuk kitaplarının farklı dillere çevrilmesi ve o dillerin konuşulduğu ülkelerde yayımlanmasına aracılık etmesidir. Bu doğrultuda birçok eser Almanca, Arapça, Macarca, Farsça gibi dillere çevrilmiş ve yayımlanmıştır. Böylelikle Türk çocuk edebiyatı eserlerinin dünya edebiyatında yer edinmesine yardım edilmiş ve farklı ülkelerdeki çocukların Türk kültürünü tanımalarına fırsat sunulmuştur. İlgili kitapların listesine vakfın internet sitesinden ulaşılabilir.

Karagöz ve Kukla çalışmalarıyla özellikle üretim açısından yok olmaya yüz tutmuş karagöz ve kukla kültürüyle ilgili edebiyat ürünleri canlandırılmaya çalışılmış, bu alanda çalışma yapacak insanların yetiştirilmesi için çaba sarf edilmiştir.

Çocuk Vakfı çocuk edebiyatı yazar ve çizerlerini desteklemeye özen göstermiştir. Bu tutum hem alanda eser veren yazarları olumlu etkilemiş hem de bu işe yeni başlayacaklara cesaret vermiştir. Vakıf çocuk edebiyatını ilgilendiren her konuda yazarların görüşlerine başvurmuş, çeşitli etkinlikler aracılığıyla onları okuyucularıyla buluşturarak üretme isteklerinin taze kalmasına yardım etmiştir.

Gerçekleştirilen faaliyetler Türkiye'de çocuk edebiyatının diğer edebiyat dallarından farklı bir alan olduğu gerçeğinin anlaşılmasına da katkı sağlamıştır.

Sonuç

Bireyleri bir araya getirerek güç oluşturabilen, onların tek başına elde edemeyecekleri şeyleri bu güç yardımıyla elde etmelerini sağlayabilen sivil toplum kuruluşları insanları bilinçlendirmek, kamuoyu desteği yaratmak, sorunların çözümü için projeler üretmek gibi bazı önemli işlevlere sahiptir. *Çocuk Vakfı* sivil toplum kuruluşlarının bu işlevlerini çocukla ilgili birçok konunun yanında çocuk edebiyatı alanının gelişimi için de kullanmıştır. *Çocuk Vakfı* çocuk edebiyatı alanında önemli bir rol üstlenmiş ve bu edebiyatın gelişimine katkı sağlamış örnek bir sivil toplum kuruluşudur. Buna rağmen *Çocuk Vakfı* dahi kendi kuruluş amaçlarından bazılarını henüz gerçekleştirebilmiş değildir. Buna sebep olarak ülkemizdeki sivil toplum kuruluşlarının yeterince güçlü olmayışı gösterilebilir. Çocuk edebiyatının gelişimi, sorunları ve ihtiyaçları düşünüldüğünde bu alanda daha fazla sivil toplum kuruluşuna ihtiyaç duyulduğu açıktır. *Çocuk Vakfı'nın* çocuk edebiyatının gelişmesine verdiği katkılar ve bu yöndeki çabaları bu alanda faaliyet göstermek üzere kurulacak yeni sivil toplum kuruluşlarına örnek olmalıdır.

Kaynakça

Akatay, A. ve Yelkikalan, N. (2007). *Sivil Toplum Kuruluşlarında Gönüllülük ve İnsan Kaynakları*. Ankara: Ekin Yayınları.

Çıkla, S. (2005), Tanzimattan Günümüze Çocuk Edebiyatı ve Bazı Öneriler. *Hece Dergisi*, Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı 104-105. s.89-107.

Duman, F. "Sivil Toplum" *Siyaset*, (Ed. Mümtaz'er Türköne), Lotus Yayınevi, (2003), s. 365
Güneş, İ, "Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları", http://www.siviltoplumakademisi.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=710:yerel-yoenetimler-ve-sivil-toplum-kurulular&catid=44:son-haberler&Itemid=118, Erişim Tarihi: 27.11.2014

Kara, Ö. (2011). Dernekler ve Yerel Yönetimler Arasındaki İlişkiler. *İdarecinin Sesi Dergisi*. Kasım Aralık 2011, s. 54-57.

Karasar, N. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Keane, J. (1993), "Despotizm ve Demokrasi: Sivil Toplum İle Devlet Arasındaki Ayrımın Kökenleri ve Gelişimi 1750-1850", Çev. Levent Köker, Sivil Toplum ve Devlet. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Kuçuradi, İ. (1998). Türkiye'de Sivil Toplum Kuruluşları II. Oturum: Sivil Toplum Kuruluşları Kavramlar, *Üç Sempozyum Sivil Toplum Kuruluşları, 16-17 Aralık, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul Tarih Vakfı Yurt Yayınları*.

Noyan, C. (2007). *Türkiye'de Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Sivil Toplum Örgütlerinin Yeri Ve Önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Niğde.

Oğuzkan, A. F. (2006) *Çocuk Edebiyatı*. 8. Baskı. Ankara: Anı Yayıncılık.

Selamoğlu, P. (2008). Avrupa Birliği'ne Giriş Sürecinde Türkiye'de Sivil Toplum Örgütleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıkkale.

Sever, S. (2003). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Sever, S. (2006) Çocuk Edebiyatı Öğretimi Nasıl Olmalıdır?, II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu (Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri) 04-06 Ekim 2006.

Sınar, A. (2011). *Yeni Türk Edebiyatı El Kitabı - "Türkiye'de Çocuk Edebiyatının Gelişimi"*. Ankara: Grafiker Yayınları.

Şirin, M. R. (2007). *Çocuk Edebiyatı Kültürü*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Tosun, G. E. (2001). *Demokratikleşme Perspektifinden Devlet-Sivil Toplum İlişkisi*. İstanbul: Alfa Yayınları.

Tüfekçi Can, D. (2012). Çocuk edebiyatı üzerine bir araştırma: Tanımlar, türler ve teoriler. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, yayımlanmamış Doktora Tezi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, M. (2003). "Sivil Toplum ve Devlet", C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2003 Cilt : 27 No: 2 226 – 242.